

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2026:34 – Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer, svar senast 2026-10-26

Er beteckning: Ju2026/01507

Länsstyrelsen i Uppsala län (fortsättningsvis Länsstyrelsen) avger härmed följande yttrande över SOU 2026:34 Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av EU-direktivet (2024/1385) om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till genomförandet av direktivet och till de nya brott och lagändringar som utredningen föreslår. Länsstyrelsen välkomnar att fler former av våld i digitala miljöer kriminaliseras eller får ett stärkt straffrättsligt skydd. Länsstyrelsen är även positiv till utvidgningen av olaga identitetsintrång och olaga förföljelse samt till förslagen om kriminalisering av tvång att genomgå könsstympling och förändrade regler om vilseledande till äktenskapsresa.

Länsstyrelsens huvudsakliga synpunkter gäller utredningens bedömningar av Sveriges förutsättningar att i praktiken uppfylla direktivets krav när det gäller stöd och skydd för brottsoffer samt förebyggande arbete. Även om det finns ett omfattande regelverk på området finns betydande skillnader i tillgången till stöd och skydd över landet. Brist på resurser och kompetens inom bland annat socialtjänst, hälso- och sjukvård och polis innebär att det finns en risk att de rättigheter som följer av lag och föreskrifter inte förverkligas i praktiken.

Länsstyrelsen vill särskilt framhålla behovet av:

- stärkt våldskompetens genom hela rätts- och stödprocessen,
- samverkan mellan myndigheter vid risk- och skyddsbedömningar,

- individuella risk- och skyddsbedömningar för barn som är närstående till brottsoffer,
- jämlik tillgång till specialiserat stöd över landet,
- ökade resurser och kompetens inom rättsväsendet, hälso- och sjukvård samt socialtjänst,
- ett stärkt skydd för barn som riskerar att utsättas för fortsatt våld,
- riktade förebyggande insatser och informationsinsatser, bland annat genom skolan.

Länsstyrelsen vill därutöver understryka att genomförandet av direktivet behöver följas av åtgärder som säkerställer att regelverket får genomslag i praktiken. Det är först då som direktivets krav kan få avsedd effekt för personer som utsätts för våld.

Länsstyrelsens övergripande ställningstagande

Länsstyrelsen ställer sig positiv till genomförandet av direktivet och har inga invändningar i sak mot de föreslagna nya eller utvidgade straffbestämmelserna.

Länsstyrelsen välkomnar särskilt att fler våldshandlingar som förekommer i digitala miljöer kriminaliseras eller får ett stärkt straffrättsligt skydd. Dessa former av våld är enligt Länsstyrelsens erfarenhet vanligt förekommande. När en allt större del av människors liv utspelar sig på internet behöver lagstiftningen också ge ett ändamålsenligt skydd mot våld och utsatthet i digitala miljöer.

Länsstyrelsen välkomnar även utvidgningen av olaga identitetsintrång och olaga förföljelse. Länsstyrelsen är vidare positiv till kriminaliseringen av tvång att genomgå könsstympning, eftersom tvång kan föregå en könsstympning och behöver ses i relation till de särskilda strukturer som kan finnas i en hederskontext.

Att kravet på dubbel straffbarhet tas bort för vilseledande till äktenskapsresa ligger enligt Länsstyrelsens bedömning i linje med övrig svensk lagstiftning på området. Länsstyrelsen ser även positivt på möjligheten för Polismyndigheten att avlägsna visst onlinematerial, eftersom detta kan bidra till att begränsa fortsatt utsatthet för brottsoffer.

Länsstyrelsens synpunkter nedan rör framför allt stöd och skydd för brottsoffer samt förutsättningarna för berörda aktörer att genomföra direktivets krav.

Länsstyrelsens synpunkter

6. Allmänna bestämmelser och straffrättsliga förpliktelser

Länsstyrelsen välkomnar den föreslagna lagstiftningen och har inga invändningar i sak mot förslagen till nya eller utvidgade straffbestämmelser.

En central utmaning är dock att säkerställa att de nya bestämmelserna kan utredas och tillämpas på ett rättssäkert och effektivt sätt. Det kräver både tillräcklig tid och kompetens för att identifiera våld, möta brottsoffer och bedöma motiv och sammanhang.

Förmågan att identifiera våld och förstå dess olika uttryck behöver finnas genom hela kedjan, från den första yrkesverksamma som uppmärksammar våldet till den som utreder och lagför brottet. Erfarenheter från brottet hedersförtryck visar att det kan vara svårt att bedöma motiv i rättsliga processer.

I flera av de föreslagna straffbestämmelserna används formuleringen att handlingen ska vara "ägnad att medföra allvarlig skada". Erfarenheter från de utbildningar som Nexus resurscentrum mot hedersrelaterat våld genomfört för yrkesverksamma visar att det ofta är gråzonerna som är svåra. En handling kan i ett sammanhang uppfattas som omsorg, men i ett annat innebära kontroll och förtryck. Skillnaden ligger i motivet och sammanhanget.

Det krävs därför hög våldskompetens för att dessa brott ska kunna utredas på ett sätt som möjliggör en rättssäker bedömning och, när förutsättningarna är uppfyllda, en fällande dom.

7.3 Individuell bedömning för att fastställa brottsoffers skyddsbehov

Samverkan mellan behöriga myndigheter

Direktivet ställer krav på att individuella skyddsbedömningar görs i samarbete mellan myndigheter. Länsstyrelsen ifrågasätter därför utredningens bedömning att det är naturligt att riskbedömningen görs utan samverkan och att samverkan först ska ske när riskbedömningen visar på ett skyddsbehov.

Riskbedömningar är komplexa och relevant information finns ofta hos flera aktörer. Det har under senare år genomförts flera insatser

för att stärka samverkan vid riskbedömningar, bland annat inom forskningsprojektet RISKSAM och genom regeringsuppdrag till Polismyndigheten.

Länsstyrelsen bedömer att polis och socialtjänst behöver kunna genomföra eller kommunicera sina riskbedömningar med varandra redan i det akuta skedet. Detta kan vara avgörande för att rätt skydds- och stödinsatser ska kunna sättas in.

Länsstyrelsen anser därför att en skrivning motsvarande den som finns i 4 kap. 1 § HSLF-FS 2022:39, där socialtjänsten bör ta del av polisens bedömning, med fördel skulle kunna införas även för Polismyndighetens arbete.

Närståendes skyddsbehov

Utredningen föreslår att det på författningsnivå ska införas en särskild regel om att närstående, ofta ett barn till brottsoffret, ska anses ha särskilda skyddsbehov utan att en skyddsbedömning behöver göras.

Länsstyrelsen håller med om detta. Samtidigt finns en risk att denna regel leder till att barn inte får en individuell skyddsbedömning.

Barn är en särskilt utsatt grupp och kan i vissa situationer ha en högre risk än det primära brottsoffret att utsättas för ytterligare våld när våldsutövaren är en närstående. Barnets specifika risk- och skyddsbehov behöver därför identifieras.

Länsstyrelsen anser att det tydliggörs att en individuell och strukturerad risk- och skyddsbedömning alltid ska göras även för närstående.

7.5 Hänvisning till stödtjänster

Utredningen konstaterar att behöriga myndigheter kan hänvisa barn som är brottsoffer till stödtjänster även utan vårdnadshavarens samtycke.

När det gäller våld i nära relationer är det dock inte ovanligt att barn i praktiken inte får det stöd de har rätt till och behov av, exempelvis därför att den våldsutövande vårdnadshavaren motsätter sig stödet.

Länsstyrelsen delar därför inte utredningens bedömning att Sverige redan i dag uppfyller direktivets krav i denna del. Det behöver säkerställas att barn som utsätts för eller bevittnar våld faktiskt kan

få tillgång till stöd, eller allra minst relevant information, när en vårdnadshavare motsätter sig detta.

8. Stöd till brottsoffer

8.1 Specialiserat stöd till brottsoffer

Länsstyrelsen vill inledningsvis framhålla att tillgången till stöd för våldsutsatta inte är jämlikt över landet. Det finns stora skillnader mellan kommuner när det gäller vilket stöd som kan erbjudas. Skillnaderna innebär att utsatta personer kan behöva resa långt för att få tillgång till stöd eller i värsta fall blir utan det stöd de behöver. Motsvarande skillnader finns även inom hälso- och sjukvården, där vården för våldsutsatta kan skilja sig mellan olika regioner.

Nationella stömlinjer fyller en viktig funktion och ger våldsutsatta möjlighet att söka stöd. Länsstyrelsen bedömer dock att stömlinjerna inte kan ersätta specialiserade stödinsatser som ger en utsatt person individuellt utformat stöd på både kort och lång sikt.

Länsstyrelsen kan därför inte fullt ut ställa sig bakom utredningens slutsats att det finns tillgång till specialiserat, anpassat och lättillgängligt stöd för brottsoffer. Även om de formella kraven i direktivet kan anses vara uppfyllda behöver det säkerställas att stödet är tillgängligt och likvärdigt i praktiken.

Riktlinjer och protokoll för personal inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en stor del av det stöd som direktivet kräver redan finns för hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Samtidigt visar erfarenheten att våldsutsatta fortfarande faller mellan stolarna och inte alltid får det stöd de har rätt till, trots att stödet är reglerat i lag och föreskrifter. Verksamheterna rapporterar själva att de inte fullt ut kan leva upp till kraven i HSLF-FS 2022:39.

Inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis finns brister i tillgången till personal med relevant kompetens och tillräcklig tid att ge det stöd som krävs.

För att Sverige ska kunna leva upp till direktivets krav behöver berörda verksamheter därför ges tillräckliga resurser och förutsättningar att genomföra de krav som redan följer av lagar och föreskrifter.

8.2 Specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld

Direktivet anger att det ska finnas lättillgängliga kriscentrum för personer som utsatts för sexuellt våld. Länsstyrelsen ser stora vinster med sådana centrum.

Erfarenheter från verksamheter som Kvinnofridsmottagningen i Uppsala och Nexus resurscentrum mot hedersrelaterat våld visar att specialisering kan bidra till ett bättre och mer sammanhållet stöd för utsatta.

Som utredningen beskriver vänder sig brottsoffer ofta till generalistmottagningar, exempelvis akutmottagningar, efter sexuella övergrepp. Samtidigt konstaterar utredningen att Sverige saknar en heltäckande nationell struktur av specialiserade krismottagningar.

Länsstyrelsen anser att tillgången till specialiserat stöd behöver utvecklas för att vården och stödet till sexualbrottsutsatta ska bli mer jämlikt och heltäckande. Detta gäller särskilt grupper som i dag riskerar att inte få tillgång till ändamålsenligt stöd, bland annat nyanlända, personer med funktionsnedsättning, äldre, män samt barn och unga.

8.3 Specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för kvinnlig könsstympning

Enligt direktivet ska stöd till personer som utsatts för kvinnlig könsstympning tillhandahållas inom de kriscentrum som medlemsstaterna ska säkerställa tillgång till enligt ovan.

Länsstyrelsen vill framhålla att det i dag finns få mottagningar med särskild kompetens inom området. Könsstympning upptäcks dessutom alltför sällan. För att personer som utsatts ska kunna få stöd krävs därför en sammanhållen kedja av insatser för att upptäcka utsattheten och hänvisa till rätt stöd.

Barnhälsovård, elevhälsa och mödrahälsovård är viktiga aktörer i detta arbete och behöver ha tillgång till specialiserade mottagningar med kapacitet att ta emot de personer som identifieras.

Ett exempel är Västerås stad¹, där frågor om könsstämpning började ställas rutinmässigt inom elevhälsan. Detta ledde till att över 80 flickor berättade att de hade utsatts för könsstämpning.

Exemplet visar vikten av att frågor om könsstämpning ställs systematiskt, men också att det måste finnas verksamheter på flera ställen i landet med tillräcklig kompetens och kapacitet för att ta emot de personer som identifieras. Detta saknas idag och Länsstyrelsen delar därför inte bilden av att Sverige lever upp till direktivets krav.

8.7 Stöd till barn som är brottsoffer

Länsstyrelsen vill särskilt framhålla att barn som är brottsoffer behöver tillgång till stöd som är anpassat till deras ålder och situation. Barn är särskilt utsatta inte bara för att de upplevt våld i sitt eget hem utan även för att de efter våldshändelser kan behöva fortsätta träffa våldsutövaren mot sin vilja.

Det behöver säkerställas att barn kan få tillgång till stöd även när en vårdnadshavare motsätter sig detta. Barnets behov av stöd och skydd måste väga tungt i dessa situationer och barnets tillgång till information behöver säkerställas.

8.8 Barns säkerhet

Säkra platser för kontakt mellan barn och person med föräldraansvar

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att ha säkra platser för kontakt mellan barn och en person med föräldraansvar som har utövat eller misstänks ha utövat våld.

Utredningen bedömer att det inte är ett problem att Sverige saknar sådana platser, eftersom barn inte ska träffa en förälder när det är förenat med risker. Samtidigt konstaterar bland andra Jämställdhetsmyndigheten² att barn ibland tvingas till umgänge med en våldsutövande förälder.

Länsstyrelsen anser därför att det finns behov av att säkerställa att lagstiftarens intentioner får genomslag i praktiken. Barn måste

¹ SVT Nyheter, *Svårt att prata om könsstämpning vid hälsosamtal – lathund för skolsköterskor i Västerås tas fram.*

² Uppgifter om våld är inget undantag. Redovisning av kartläggning av uppgifter om våld eller andra övergrepp i mål om vårdnad, boende och umgänge. Jämställdhetsmyndigheten 2022.

fredas från våld även i situationer där frågor om vårdnad, boende och umgänge aktualiseras.

8.9 Riktat stöd till brottsoffer med intersektionella behov och riskutsatta grupper

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att stöd och skydd erbjuds såväl tredjelandsmedborgare som asylsökande, om än i olika omfattning.

Länsstyrelsen vill samtidigt framhålla behovet av att kunskapen om våldsutsatthet och tillgången till stöd för dessa grupper stärks. Kommunernas kunskap om den här gruppens rättigheter behöver stärkas, utifrån vad som framkom i Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar³.

9. Förebyggande arbete och tidig intervention

Länsstyrelsen anser att information om de nya brotten behöver nå ut brett och att brottsoffer ska erbjudas adekvat stöd och hjälp.

När det gäller olaga övervakning och olaga förföljelse är Länsstyrelsens erfarenhet att brott som innebär psykiskt våld inte alltid prioriteras lika högt som fysiskt våld. Det behövs därför ett perspektivskifte. Forskning och erfarenhet visar att olaga förföljelse kan vara en indikator på risk för dödligt våld.

Ett sådant perspektivskifte förutsätter utbildning av personal samt tillräcklig tid och tillräckliga resurser för att utreda brotten och ge stöd och skydd till våldsutsatta. Det behövs även utvecklade insatser för att förändra våldsutövares beteende.

Skolans roll i det våldsförebyggande arbetet

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att skolan har en grundläggande roll i det våldsförebyggande arbetet. Detta gäller även information om de nya brotten, som i hög grad berör unga.

Unga människor lever en stor del av sina liv på internet och behöver därför kunskap om de nya digitala brotten. De behöver även kunskap om könsstämpning, våld, sexualitet, samtycke och relationer.

Utredningen konstaterar att direktivets krav är uppfyllt utifrån skolans nuvarande ansvar enligt gällande läroplaner. Samtidigt

³ Vuxna personer som utsatts för dödligt våld eller försök till dödligt våld av närstående, Skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025. Socialstyrelsen 2026.

föreslår läroplansutredningen i SOU 2025:19 förändringar som kan medföra att det våldsförebyggande arbetet och undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer får en mindre framträdande roll.

Enligt förslaget ska kunskapsområdet "Sexualitet, samtycke och relationer" inte längre ingå i läroplanens första och andra del under skolans uppdrag och mål eller i rektorns uppdrag. Om området i stället huvudsakligen regleras genom kursplanerna finns en risk att genomförandet blir mer beroende av enskilda lärares möjligheter att prioritera området utifrån tid, resurser och engagemang.

Länsstyrelsen ser en risk att en sådan förändring kan försvaga det våldsförebyggande arbetet på en av de viktigaste arenorna för detta arbete.

Skolpersonal behöver även kunskap om de nya brotten, bland annat mot bakgrund av skolans skyldighet att polisanmäla brott som begås i samband med skolans verksamhet enligt 6 a kap. 10–11 §§ Skollagen.

Utredningen lyfter även behovet av informationsinsatser riktade till kvinnor med alkohol- och narkotikamissbruk. Detta är en särskilt sårbar grupp, och yrkesverksamma som möter målgruppen behöver ha kunskap om hur våldsutsatthet kan upptäckas och hur de ska agera.

Länsstyrelsen anser därför att det bör tydliggöras att skolan är en viktig del av genomförandet av det våldsförebyggande arbetet. Även Skolverket och Socialstyrelsen bör inkluderas i det uppdrag utredningen föreslår för att öka medvetenheten och kunskapen om de nya nätbrotten.

9.1.2.6 Förebyggande åtgärder för att minska efterfrågan på sexuellt utnyttjande

Som utredningen konstaterar är många av de befintliga insatserna inriktade på att hjälpa personer som redan är utsatta.

Länsstyrelsen anser att det även behövs insatser som riktar sig mot efterfrågan och mot personer som köper sex eller riskerar att utsätta andra för sexuellt våld eller utnyttjande. Ett effektivt förebyggande arbete behöver därför omfatta både stöd till utsatta och insatser som minskar efterfrågan och förebygger att personer utsätter andra.

9.1.2.7 Förebyggande åtgärder för att öka medvetenheten om kvinnlig könsstympning och tvångsäktenskap

Könsstypning och tvångsäktenskap prövas sällan i domstol trots att lagstiftningen har funnits under lång tid. Antalet anmälningar är lågt. Detta visar att lagstiftning i sig inte är tillräckligt för att förebygga brotten eller säkerställa att utsatta personer får stöd.

När det gäller könsstypning är det särskilt viktigt att information når unga flickor och kvinnor, däribland personer som kom till Sverige i mycket ung ålder, nyanlända och personer i segregerade grupper.

Informationen behöver inte enbart handla om svensk lagstiftning utan även om vad könsstypning innebär och vilka konsekvenser den kan få. Många unga kvinnor vet inte att de har utsatts för könsstypning eller att handlingen är brottslig.

Skolan och sexualundervisningen har därför en central roll, men information behöver även ges på andra arenor där målgruppen finns.

När det gäller könsstypning och vilseledande är detta brott där de personer som förväntas skydda barnet i stället är de som utsätter barnet för brott. Detta innebär en särskilt hög tröskel för den utsatta att berätta eller göra en polisanmälan.

Det finns därför ett stort behov av information, stöd och tillgängliga vägar till hjälp. Länsstyrelsen efterfrågar en bredare spridning av effektiva arbetssätt samt ett tydligare ansvar för skolan, inklusive elevhälsan, och för samhällsvägledningen att informera om dessa frågor.

9.2 Särskilda åtgärder för att förebygga våldtäkt och främja samtyckets centrala roll i sexuella relationer

Länsstyrelsen understryker vikten av att frågor om samtycke, sexuella relationer och förebyggande av sexuellt våld hanteras inom skolan och inom samhällsorienteringen.

10.7 Datainsamling och forskning

Direktivet ställer krav på datainsamling för att kunna följa utvecklingen på området. Länsstyrelsen efterlyser förbättrade nationella data kring mäns våld mot kvinnor. Ett behov som särskilt framkommit på senare år är statistik kring skyddade boenden. Utöver antalet skyddade boenden och platser på desamma finns ett intresse av att ta reda på om de skyddade boenden som finns täcker behoven. För att ta reda på det skulle information behöva samlas in

från landets kommuner angående beslut om skyddat boende har kunnat verkställas och om det funnits ett skyddat boende som matchat individuella behov hos den våldsutsatta.

Länsstyrelsen efterlyser därför ett sätt att även samla in statistik från kommunerna.

Avslutande sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till utredningens förslag i stort och till genomförandet av direktivet. De föreslagna straffrättsliga förändringarna är viktiga för att stärka skyddet mot både digitala och andra former av våld.

För att direktivets intentioner ska kunna förverkligas behöver Sverige samtidigt säkerställa att berörda verksamheter har tillräckliga resurser och kompetens, att risk- och skyddsbedömningar genomförs individuellt och i samverkan samt att barn och andra särskilt utsatta grupper får tillgång till det stöd och skydd de behöver.

Länsstyrelsen vill särskilt understryka att genomförandet behöver följas av ett långsiktigt förebyggande arbete och en jämlik tillgång till specialiserat stöd. Det är avgörande för att direktivets krav ska få genomslag i praktiken och inte enbart vara uppfyllda i formell mening.

De som medverkat i beslutet

Beslut om detta remissvar har fattats av landshövding Stefan Attefall med handläggare Ida Jansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Kristina Jansson och enhetschef Tony Engström medverkat.